

Lillsjöskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling

2018 – 2019

Östersunds kommun
Lillsjöskolan
Svanvägen 4
831 62 Östersund
Tel. 063-14 36 90 (exp)
www.ostersund.se/lillsjo

Innehåll

Utvärdering av planen för 2017/2018	4
Lillsjöskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling 2018/2019	9
Främjande insatser	9
Kartläggning	13
Förebyggande åtgärder	13
Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling	14
Rutiner för att utreda och åtgärda när en elev kränkts eller trakasserats av andra elever	14
Rutiner för att utreda och åtgärda när en elev kränkts eller diskriminerats av personal	16
Begrepp	17

Lillsjöskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling

Vår vision

Alla elever ska känna trivsel och trygghet och ingen form av diskriminering, kränkande behandling eller trakasserier skall förekomma inom Lillsjöskolans verksamheter.

Planen omfattar

Grundskolan från förskoleklass – årskurs 5 inklusive fritidshem.

Planen gäller från

2018-09-03

Planen gäller till

2019-09-07

Personalens delaktighet

När aktuell plan för kommande läsår upprättas har tidigare insatser analyserats och utvecklingsområden fastställts. Nya mål och åtgärder formuleras. Den fastställda planen delges personalen i början av höstterminen. Personalen kommer kontinuerligt under läsåret att arbeta med planen på konferenser. Arbetet kommer att ske genom diskussioner i mindre grupper där frågeställningar och förslag ventileras. Personalen kommer att utvärdera planen vid vårterminens slut med hjälp av frågeställningar.

Skolans värdegrundsgrupp består av specialpedagog, speciallärare, skolkurator samt två pedagoger. Specialpedagog och speciallärare ansvarar för att skriva likabehandlingsplanen. Specialpedagog, speciallärare samt en av pedagogerna ansvarar för genomförandet och analysen av trivselenkäten. Rektor leder värdegrundsarbetet på skolan.

Elevernas delaktighet

Eleverna kommer att göras delaktiga i planen på ett av höstterminens första klassråd. Klasslärarna håller i diskussionerna för att få idéer och synpunkter inför kommande läsårs värdegrundsarbete. Det innefattar också samtal om trakasserier, diskriminering och kränkande behandling där innehållet sedan förs vidare till elevrådet.

Vårdnadshavarnas delaktighet

På höstens första föräldramöte kommer Lillsjöskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling och Lillsjöskolans värdegrundsdocument att presenteras. Föräldrarna kommer vid detta tillfälle ges möjlighet att samtala och diskutera.

Ansvariga för planen

Rektor är ytterst ansvarig för planen. Rektor och skolans värdegrundsgrupp ansvarar för att varje år utvärdera den gällande planen och upprätta en ny plan. Årets plan ska utvärderas senast 2019-06-14.

Utvärdering av planen för 2017/2018

Planen har utvärderats i slutet av vårterminen genom att ett antal frågeställningar har diskuterats i kollegiet. besvarats arbetslagsvis. Planen har överlag upplevts som tydlig och den har använts kontinuerligt i arbetslagen.

Delaktighet och förankring av planen

All personal har under en arbetskväll gått igenom planen. Personalen har fått uttrycka åsikter och komma med förslag till förändringar och förbättringar.

Eleverna har diskuterat och utarbetat ordningsreglerna både gällande skolan i stort samt klassreglerna. Samtal och genomgångar kring Lillsjöskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling har skett på fritidssamlingar och under skoltid.

I några klasser har planen skickats hem i andra klasser hänvisade man, efter genomgång, till skolans webbsida. Samtal och presentation av planen har skett på höstens föräldramöte samt höstens första föräldraråd.

Främjande insatser

Främjande insatser har skett kontinuerligt i klasserna där vi utifrån diskrimineringsgrunderna och även övrig värdegrund lyft frågor och diskuterat med eleverna. Många främjande och bra insatser har gjorts på Lillsjöskolan under året. Flera av dessa har sedan tidigare ingått som en naturlig del i verksamheten och kommer även att finnas med framöver vilket är positivt. Likabehandlingsarbetet och övriga värdegrundsfrågor ska genomsyra all ordinarie verksamhet.

Värdegrundsarbetet är en del av vardagen med eleverna kopplat till situationer som uppstår under raster och lektioner. Utöver detta har varje klass genomfört planerat värdegrundsarbete med främjande/förebyggande arbete kring likabehandlings-grunderna och värdegrundsfrågor för att motverka förekomsten av trakasserier och kränkningar. Det planerade värdegrundsarbetet har exempelvis bestått av samtal med utgångspunkt i dilemman som ligger eleverna nära, arbete med utgångspunkt i filmserier som handlar om allas lika värde och samarbetsövningar. Dokumentationen har förbättrats och arbetet har redovisats i vårt systematiska kvalitetsarbete. Dokumentationen kan dock fortfarande förbättras.

Under läsåret har upplägget med rastvärdar fungerat bra. Det har varit minst tre rastvärdar med gula västar ute varje rast. Utöver dessa tre har det funnits extra rastvärdar som stöttat enskilda elever. Under läsåret har vi provat ett nytt upplägg för lunchrasterna där varje årskurs lärare är ute den tid som årskursens elever är ute. Detta upplägg har fungerat bra och vi fortsätter så även under nästa läsår.

Rastaktiviteter har genomförts av eleverna i årskurs 5. Eleverna som ansvarade för att leda aktiviteterna, samt övriga elever i skolan som gavs möjlighet att delta, har varit positiva. Informationen om rastaktiviteterna till alla skolans elever har förbättrats och detta har bidragit till att fler elever deltagit i lekarna. Eleverna i årskurs 5 beskriver att de haft ett bra vuxenstöd när de planerat och genomfört aktiviteterna. Vid några tillfällen upplevde eleverna i den ena klassen i årskurs 5 att elever ur den andra klassen störde aktiviteterna. Skolans elever önskar en fortsättning under nästa läsår.

Eleverna i årskurs 4 har besökt förskoleklass och varit med under lektion och rasttid. Elever och personal har varit positiva till detta upplägg. Enstaka elever vågade inte göra besök. Eleverna i åk 5 har besökt klasserna i årskurs 1. Även här har elever och personal varit positiva. Eleverna beskriver att de känner sig duktiga och betydelsefulla när de kan hjälpa de yngre. Förberedelserna hos pedagogerna inför besöken kan fortsätta utvecklas så att eleverna görs mer delaktiga och får en tydlig uppgift. Genom trygghetsenkäten har vi kunnat konstatera att insatsen främjar att yngre elever känner trygghet tillsammans med äldre elever.

Nobellunchen där eleverna i årskurs 4 bjöd in eleverna i årskurs 5 genomfördes som planerat. Eleverna i årskurs 4 var delaktiga i förberedelserna med dukningen. Inför nästa läsår bör eleverna ges möjlighet att uppträda eller dylikt. Övriga planerade aktiviteter som öppet hus, friluftsdagar och läxläsning har genomförts som planerat och fungerat.

HASP (Hälsa, arbetsmiljö, Självkänsla, Prestation) har genomförts av skolsköterska och kurator i årskurs 4 som planerat. Klasslärarna och eleverna var positiva till HASP.

Klasskamratskampen som genomfördes i årskurs 1 under förra året har fortsatt i årskurs 2 men i mindre skala. Målet har varit att skapa en god arbetsro.

Ett skolutvecklingsarbete kring ledarskap har genomförts under läsåret. Arbetet inleddes med en föreläsning av John Steinberg och har sedan fortsatt med utgångspunkt i boken "Ledarskap i klassrummet" (Steinberg). Bokens innehåll har diskuterats under fem träffar för lärarna. Lärarna är positiva till innehållet i boken men mer kritiska till insatsens upplägg och arbete över tid. Insatsen har genomförts parallellt med andra insatser vilket bidragit till en otydlighet och det har varit svårt att skapa en tydlig röd tråd.

Ett skolutvecklingsarbete kring relationer och bemötande har bedrivits under vårterminen. Arbetet har letts av skolpsykologen och har genomförts i två grupper, en för lärarna och en för fritidspersonalen. Fyra träffar har genomförts som planerat. Utvärderingen visar att insatsen kring relationskompetens har varit mycket givande. Insatsen beskrivs ha varit till hjälp i det dagliga arbetet med eleverna. Personalen önskar fler av den här typen av insatser från Elevhälsan.

Under vårterminens gemensamma föräldramöte inbjöds föräldrarna att lyssna till en föreläsning om "barn och unga på nätet". Föreläsaren Sol Vikström informerade bland annat föräldrarna om appar som används av många barn och unga. Föreläsningen följdes av diskussioner i respektive klass.

Främja likabehandling oavsett kön

Värdegrundsarbete har bedrivits för att främja elevers rättigheter oavsett kön. För att fördela talutrymmet lika mellan könen har verktyg använts, så som kulor eller glasspinnar med barnens namn på. Vi har under året undvikit gruppindelningar utifrån könstillhörighet. Skolsköterskans tid för sex- och samlevnadsfrågor i åk 5 har även i år genomförts utan uppdelning efter könstillhörighet. Vi ser fortsatt behov av att främja elevers lika rättigheter oavsett kön här på Lillsjöskolan då killarna tar mer plats på tjejernas bekostnad, exempelvis när det gäller talutrymmet i klassrummet eller möjligheter att spela fotboll under raster på fotbollsplanen.

Värdegrundsarbete har bedrivits för att öka elevernas genuskunskap. Filmer kring genusfrågor har visats och eleverna har fått arbeta med innehållet.

Främja likabehandling oavsett etnisk tillhörighet

I alla årskurser har vi vid olika tillfällen diskuterat människors lika värde oavsett ursprung. Eleverna har arbetat med Barnkonventionen i anslutning till FN-dagen. Klasserna har tittat på filmer, Lilla aktuellt och utifrån det samtalat om hur det ser ut i andra länder. Vi har läst böcker om likheter och olikheter utifrån etnisk tillhörighet och sedan haft efterföljande diskussioner.

Vår ambition att bjuda in en person med annan etnisk bakgrund har inte genomförts. Syftet var att eleverna skulle få ta del av en beskrivning av likheter och olikheter mellan länderna samt anledningen till att personen kom till Sverige.

Främja likabehandling oavsett religion och annan trosuppfattning

Vi har i årskurserna arbetat på olika sätt, kopplat till läroplanen, med världsreligionerna i SO-ämnet och runt högtider. Klasserna har sedan diskuterat och pratat om detta med eleverna om likheter, olikheter, rättigheter och även vilka svårigheter det finns kring detta i världen. Det aktualiserades extra inför FN-dagen.

Främja likabehandling oavsett funktionsnedsättning

Arbetslagen har planerat, genomfört och utvärderat det dagliga arbetet gällande elever med funktionsnedsättningar för att inga elever ska känna sig diskriminerade.

Här på Lillsjöskolan finns elever med fysisk funktionsnedsättning och anpassningar i lärmiljön har genomförts. I ämnet idrott har vi arbetat för att utveckla tillgängligheten genom att tillhandahålla en anpassad form av skridskoåkning. Men när det gäller skidåkningen har vi inte hittat någon passande lösning.

Här på Lillsjöskolan finns elever med hörselnedsättning. I aktuella klassrum har samtalsteknik, som syftar till att förstärka lärares och elevers röster, funnits tillgänglig. Vid behov har vi samarbetat med Elevhälsans specialpedagog med inriktning hörsel.

För elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning har vi genomfört anpassningar av verksamheten för att möta elevernas behov. Eleverna ska få samma möjligheter som övriga elever, både under raster och undervisningstid. Vi har genomfört anpassningar på individ-, grupp och organisationsnivå. Eleverna har bland annat fått möjlighet till undervisning i mindre grupp, alternativa bedömningsformer, digitala lärverktyg, anpassad studiegång och särskilt stöd i form av lärare/lärarassistent i klassen.

I de flesta fall har övriga elever, med elevens/vårdnadshavares tillåtelse, fått information och därmed ökad förståelse för funktionshindren. Det har skett genom informativa filmer, personal samt information av eleverna själva i den mån som ansetts lämplig.

Alla elever i årskurs 1-5 har i ämnet idrott fått pröva kälkhockey, en variant av ishockey för personer med rörelsehinder.

Eleverna i årskurs 5 har deltagit i ett projekt i samarbete med "Glada Hudik" om fördomar om personer med funktionsnedsättning.

Främja likabehandling oavsett sexuell läggning

Klasslärare och fritidshemspersonal i alla klasser har diskuterat språkbruket kring sexuella läggningar med sina respektive elever vid flera tillfällen under läsåret. I årskurs fem har skolsköterskans tid för pubertets-, sex- och samlevnadsfrågor genomförts och HBTQ-frågor har berörts.

Främja likabehandling oavsett könsuttryck eller könsidentitet

Normbrytande böcker har lästs och innehållet har diskuterats i elevgrupperna. I klasserna har även allas rätt att välja hur man vill se ut och klä sig diskuterats. Skönlitteratur kring könsidentitet och könsuttryck har funnits tillgängliga för lån hos specialpedagogen och antalet titlar har utökats under läsåret. Vi är observanta på elevers funderingar kring sin könsidentitet. Vid behov fångas detta upp av elevhälsoteamet. Vår ambition att bjuda in en person som kunde föreläsa kring ämnet har inte genomförts.

Kartläggning

Med start vecka 40 gjorde alla klasser vår trivselenkät. För andra året valde vi att genomföra trivselenkäten i muntlig form. Några ur skolans personal har genomfört enkäten i intervjuform enskilt med varje elev på hela skolan. Vi ser fördelar med att genomföra trivselenkäten muntligt med varje elev eftersom det då finns tillfälle att ställa följdfrågor och att fånga upp enskilda elevers mående. Resultaten av trivselenkäten sammanställdes av specialpedagogen och presenterades i elevhälsoteamet.

I mars användes skolkartor för att kartlägga inom- och utomhusmiljön där eleverna fick markera otrygga platser. Resultaten sammanställdes och följdes upp av klasslärarna. Inför nästa läsår planerar vi att förändra formen för kartläggningen av inom- och utomhusmiljön. Vi ersätter med två ”trygghetsklassråd” per läsår och klass med samtal kring trygga och otrygga platser i inom- och utomhusmiljön samt lägger till enstaka frågeställningar i trivselenkäten.

Skolsköterskan har gjort hälsoenkäter med eleverna i årskurs fyra i april och maj samt med förskoleklass i januari. Fyrorna fick en genomgång i klassrummet och fyllde själva i den och förskoleklassen fick hem formulär som de fyllde i tillsammans med vårdnadshavare. Detta följdes upp med individuella samtal med alla elever som gjort enkäterna samt föräldrarna till förskoleeleverna. Skolsköterskan träffade även alla i årskurs två för längd och viktkontroll och hade då samtidigt ett samtal med dem hur de hade det hemma och på skolan.

Ytterligare kartläggning har skett genom observationer gjorda av pedagoger, rektor, specialpedagog och elevhälsans personal. Enskilda samtal och samtal i grupp med elever har skett kontinuerligt. Samtal med vårdnadshavare, både inplanerade utvecklingssamtal och mer spontana samtal, utifrån vad som skett i verksamheten.

Klasskonferens har genomförts två gånger under året där ansvarig lärare tillsammans med specialpedagog gått igenom alla elever i klassen. Under vårterminen har vi slagit ihop klasskonferenserna för förskoleklasserna med överlämningen inför årskurs 1. Under vårterminen genomför vi inga klasskonferenser i årskurs 5 utan fokuserar på överlämning till mottagande skola i årskurs 6.

Förebyggande åtgärder

Resultaten av trivselenkäten och hälsosamtalen visar att vi behöver fortsätta arbeta för en ökad arbetsro i klassrummen.

Resultatet av kartläggningen av trygga och otrygga platser följdes upp av värdegrundsgruppen. De flesta problem berörde enskilda klasser och kunde lösas inom respektive årskurs. En gemensam otrygg plats som togs upp av flertalet elever är skolans korridorer som upplevts som otrygga. Med anledning av detta har varje årskurs förstärkt vuxennärvaron när eleverna vistas i korridoren.

Rutiner för att upptäcka, utreda och åtgärda trakasserier och kränkande behandling

Ett skolutvecklingsarbete som syftade till att utveckla kompetensen när det gäller relationer och bemötande har bedrivits under vårterminen. Kartläggningarna visar att trivseln och tryggheten är hög bland Lillsjöskolans elever.

Under året har det skett tre fall av kränkande behandling. Personal på skolan har följt rutinerna och kränkningarna har då upphört. Vid läsårets början förnyades skolans blanketter för trakasserier och kränkande behandling. Den nya blanketten har fungerat väl och upplevts enklare att fylla i.

Lillsjöskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling 2018/2019

Främjande insatser

Det främjande insatserna handlar om ett långsiktigt målinriktat arbete som sker kontinuerligt utan att något särskilt har hänt, för att motverka kränkningar, trakasserier och diskriminering.

Främjande insatser mot kränkningar

Mål

Främja trivsel och trygghet på Lillsjöskolan.

Insatser

- Klassråd och fritidsråd en gång i månaden där eleverna kan ta upp aktuella frågor som rör verksamheten på skola och fritids. Råden, som tenderat att bli en önskelista för materiella saker, kan utvecklas vidare för att vara ett led i det främjande arbetet mot kränkningar samt för att skapa trivsel och trygghet. Klimatet i klassen bör diskuteras liksom arbetsro och kamratrelationer. Frågeställningar och goda exempel tas sedan vidare till ett elevråd där representanter från klasserna träffar rektor en gång i månaden. Ansvariga är klasslärare, fritidspedagoger och rektor.
- Värdegrundsarbete minst 30 minuter per vecka och klass som ägnas åt arbete med främjande/förebyggande arbete mot både kränkningar och trakasserier. Detta kan exempelvis vara samtalsgrupper, diskussioner, värdegrundsövningar eller att träna på att lyssna och berätta. Denna verksamhet ska skriftligt redovisas till rektor vid tre avstämningstillfällen per läsår i skolans systematiska kvalitetsarbete. Avstämningarna ska bidra till en ytterligare ökad medvetenhet i värdegrundsarbetet, att dokumentera. Ansvariga är samtliga klasslärare.
- Varje rast är minst tre stycken rastvärdar med gula västar ute och är utspridda över skolgården. Extra rastvärdar som stöttar enskilda elever är utöver dessa tre. Ansvarig är rektor och utsedda rastvärdar.
- Föra kontinuerliga samtal inför och efter raster kring kamratskap, trivsel och trygghet, exempelvis genom att ta reda på om alla elever har någon att vara med under rasten eller genomföra en "runda" där eleverna med tummen får visa hur de upplevt rasten.
- HASP (Hälsa, Arbetsmiljö, Självkänsla, Prestation), för årskurs fyra kommer att genomföras under läsåret. Ansvariga: Erik, kurator och Erika, skolsköterska.
- Införa en stående punkt på personalens måndagsmöten för avstämning av elevernas trivsel och trygghet.
- Genomföra en skolutvecklingsinsats för all personal kring lågaffektivt elevbemötande. Ansvarig: Peter, skolpsykolog.

Samverkan mellan årskurser och skolgemensamma aktiviteter

- Rastaktiviteter på tisdagar mellan 9.30-10.00 som anordnas av eleverna i årskurs fem, vid fem tillfällen per termin. Ansvarig under höstterminen är Hasse, klasslärare och under vårterminen Cathrine, klasslärare.
- Eleverna i årskurs fyra besöker individuellt en klass i förskoleklass under en förmiddag vid ett tillfälle och är med i verksamheten. Ansvariga: Ronny, Susanne, Carin, Jenny, Fredrik och Inger, klasslärare i förskoleklass och årskurs 4.

- Eleverna i årskurs fem besöker individuellt en klass i årskurs ett under en dag vid ett tillfälle och är med i verksamheten. Ansvariga: Joacim, Johanna, Hasse och Cathrine, klasslärare i årskurs 1 och 5.
- Nobellunch i samband med Nobelfesten i december där eleverna i årskurs fyra bjuder in eleverna i årskurs fem. Eleverna i årskurs fyra ska vara delaktiga i planering och genomförande av aktiviteten. Ansvariga: Fredrik och Inger, klasslärare i årskurs fyra.
- Fyra friluftsdagar under läsåret för alla elever på skolan. Ansvarig: Åke, idrottslärare.
- Elevens val genomförs i åldersblandade grupper från förskoleklass till årskurs 5. Ansvariga: Alla pedagoger.
- Alla klasser erbjuds att delta i ”Morgonpuls” tre tillfällen per vecka. Ansvariga: Kristina och Monica, klasslärare i årskurs 3.
- Öppet hus i någon form en gång per termin där elever, föräldrar och anhöriga bjuds in till skolan. Ansvarig: rektor och samtliga pedagoger.

Främjande insatser mot trakasserier och diskriminering

Främja likabehandling oavsett kön

Med kön avses att någon är kvinna eller man.

Mål

Främja elevers lika rättigheter oavsett kön.

Insatser

- Under värdegrundsarbetet i klasserna och på fritids arbetar vi för att öka elevernas genuskunskap. Diskussioner kan exempelvis ta sin utgångspunkt i skönlitteratur, leksakskataloger, tidningar eller andra medier för att uppmärksamma och medvetandegöra genusfrågor.
- För att främja elevers lika rättigheter oavsett kön arbetar vi aktivt med att fördela talutrymmet under lektionstid, exempelvis genom att använda glasspinnar eller liknade med elevernas namn.
- Vi undviker i möjligaste mån gruppindelningar utifrån könstillhörighet.
- Vi ser ett behov av att arbeta för att främja elevers lika rättigheter oavsett kön under rasterna på skolgården. Vi har uppmärksammat att killarna tar mer plats på tjejernas bekostnad exempelvis när det gäller fotbollsplanen.
Ansvariga: Alla pedagoger.

Främja likabehandling oavsett etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Mål

Visa att alla människor har lika värde oavsett ursprung.

Insatser

- Använda läromedel och media för att belysa alla människors lika värde oavsett etnisk tillhörighet.
- Arbeta med Barnkonventionen i alla klasser under FN-dagen.
Ansvariga: Alla pedagoger.
- Vår ambition är att bjuda in en person med annan etnisk bakgrund som kan berätta i klasserna om sina erfarenheter som nyanländ.
Ansvarig: Värdegrundsgruppen.

Främja likabehandling oavsett religion eller annan trosuppfattning

Med trosuppfattning menas religion som har sin grund i eller samband med religiös åskådning exempelvis buddism eller ateism.

Mål

Att eleverna ska känna till olika religioner och ha kännedom om vad religionsfrihet innebär.

Insatser

- Arbeta i So om världsreligioner i årskurs 3.
Ansvariga: Kristina och Monica, klasslärare i årskurs 3.
- Arbeta i So om världsreligionerna i årskurs 5.
Ansvariga: Hasse och Cathrine, klasslärare i årskurs 5.
- Uppmärksamma seder och traditioner som är knutna till de stora världsreligionerna.
Ansvariga: Klasslärarna.

Främja likabehandling oavsett funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga.

Mål

Anpassa lärmiljön samt gemensamma aktiviteter och hur de ska utformas så att alla elever kan delta. Ingen av eleverna ska känna sig diskriminerad eller särbehandlad.

Insatser

- Anpassa lärmiljön och utforma gemensamma aktiviteter för att alla elever oavsett funktionsvariation ska kunna delta. Arbetslagen planerar, genomför och utvärderar det dagliga arbetet så att undervisningen är tillgänglig för alla och att ingen elev känner sig särbehandlad. Ansvariga: alla pedagoger.
- Samtalsteknik tillgänglig i klassrum där det finns elever med hörselnedsättning. Samarbete med Elevhälsan för översyn av att tekniken används och fungerar som den ska. Arbeta för att elever med hörselnedsättning ska känna trygghet i att använda hörhjälpmedel. Ansvariga: rektor och berörda klasslärare.

- Anpassa verksamheten för att elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ska få samma möjligheter som övriga elever under lektionstid och raster. Sätta in särskilt stöd i form av extra lärar-/resurstöd för elever i behov av detta på grund av en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.
- Genomföra extra anpassningar vid behov för att göra undervisningen tillgänglig, exempelvis klassrumsmöblering, digitala lärverktyg och alternativa bedömningsformer. Ansvariga: rektor, specialpedagog, speciallärare och lärare.
- I ämnet idrott får eleverna i årskurs 1–5 under en vecka pröva idrottsaktiviteter anpassade för personer funktionsnedsättning. Ansvarig: Idrottslärare.

Främja likabehandling oavsett sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Mål

Att elever och personal ska ha kännedom om olika sexuella läggningar samt tillämpa ett normkritiskt förhållningssätt i undervisningen.

Insatser

- Klasslärarna ska i årskurs 4 och 5 ta upp hetero-, homo- och bisexualitet integrerat i ämnen som samhällskunskap, svenska och historia. Ansvariga: Klasslärarna i årskurs 4 och 5.
- Fritidshemspersonal och klasslärarna i alla årskurser samtalar med eleverna om språkbruk runt olika sexuella läggningar. Ansvariga: Alla pedagoger.
- Skolsköterskan har tid för pubertets-, sex- och samlevnadsfrågor med årskurs fyra och fem. Ansvarig: skolsköterskan.

Främja likabehandling oavsett könsidentitet eller könsuttryck

Med könsidentitet menas en identitet eller uttryck i form av kläder, kroppsspråk, beteende eller annat liknande förhållande med avseende på kön.

Mål

Främja elevers lika rättigheter oavsett könsidentitet eller könsuttryck.

Insatser

- Läs skönlitteratur kring könsidentitet och könsuttryck och sedan föra diskussioner i klasserna kring detta. Arbeta för att synliggöra och ifrågasätta normer. Skönlitteratur kring könsidentitet och könsuttryck finns tillgänglig att låna hos skolans specialpedagog. Ansvariga: Klasslärare.
- Vara normkritisk i samtal och diskussioner kring könsidentitet och uttryck både bland personal och elever och inte se det gamla traditionella pojk- och flicknormerna som det normala. Ansvariga: Alla pedagoger.
- Vi är observanta på elevers funderingar kring sin könsidentitet och vid behov fångas detta upp av elevhälsoteamet. Ansvarig: Alla pedagoger och elevhälsoteamet.

Uppföljning och utvärdering av de främjande insatserna

De olika insatserna följs upp kontinuerligt i arbetslagens systematiska kvalitetsarbete. Resultaten analyseras och med utgångspunkt i detta formuleras den kommande planen.

Kartläggning

Genomföra kartläggning för att visa var och när det finns risk för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling på Lillsjöskolan.

Mål

All personal och elever på skolan involveras i kartlägningsarbetet för att minimera risken för trakasserier och kränkningar. Tydligt identifiera otrygga platser och situationer där trakasserier och kränkande behandling kan uppstå.

Insatser

- Använda Specialpedagogiska skolmyndighetens ”Värderingsverktyg för tillgänglig utbildning”. I början av höstterminen kommer all personal att genomföra en enkät kring tillgänglig utbildning. Enkäten analyseras och områden att arbeta vidare med identifieras. Ansvariga: Rektor, specialpedagog och speciallärare.
- Genomföra en trivsel- och trygghetsintervju muntligt med varje elev. Intervjuerna genomförs vecka 40–43. Därefter sammanställs och analyseras den insamlade informationen. Resultatet diskuteras i elevhälsoteamet, med skolans personal, vid klasskonferenser samt i alla klasser. Ansvariga: Anders, specialpedagog och Joacim, klasslärare.
- Genomföra två ”trygghetsklassråd” per läsår i varje klass med samtal om trygga och otrygga platser i inom- och utomhusmiljön. Trygghetsklassråden ska genomföras vecka 37 och vecka 8. Trygghetsklassråden följs upp vid en lärarkonferens och eventuella skolövergripandeåtgärder vidtas. Kartläggningen om eventuella Ansvariga: Klasslärare.
- Genomföra klasskonferenser vid ett tillfälle per termin och klass med specialpedagog. Ansvarig: Anders, specialpedagog.
- Skolsköterskan genomför hälsoenkäter med eleverna i förskoleklass och i årskurs 4, samt uppföljande enskilda samtal. Skolsköterskan genomför också hälsosamtal med eleverna i årskurs 2. Ansvarig: Erika, skolsköterska.
- Utöver ovan nämnda insatser kommer vi att vid behov genomföra elevsamtal enskilt och i grupp, föräldrasamtal, målinriktade observationer och samtal i personalgruppen och i elevhälsoteamet. Ansvarig: Samtlig pedagoger.

Förebyggande åtgärder

Det förebyggande arbetet handlar om att avvärja de risker för diskriminering, trakasserier, eller kränkande behandling som finns på Lillsjöskolan. Åtgärderna är grundade på identifierade risker och konkreta problem som upptäcks vid kartläggningar enligt ovan.

Mål

Alla elever ska känna sig trygga och det ska inte förekomma kränkningar eller trakasserier på Lillsjöskolan.

Insatser

Utifrån enkäter och övrig kartläggning snarast vidta nödvändiga åtgärder på individ, grupp och organisationsnivå. Ansvariga: rektor, specialpedagog, skolkurator, skolsköterska, alla pedagoger.

Uppföljning och utvärdering

Insatserna utvärderas och följs upp av rektor och värdegrundsgruppen.

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

Mål

Att personalen tidigt upptäcker trakasserier och kränkande behandling och att då skyndsamt följa de rutiner som finns.

Alla elever har någon vuxen på skolan de med förtroende kan vända sig till om de eller någon annan blir utsatt för trakasserier eller kränkande behandling.

Insats

Personalen värnar om varje elevs trivsel och trygghet genom att bygga relationer och se varje elevs behov. De är uppmärksamma på kännetecken som kan tyda på att en elev är utsatt för trakasserier eller kränkande behandling. Exempelvis underprestation, nedstämdhet, frånvaro och ensamhet. Personal har god uppsikt över eleverna även under lektionsfri tid. När misstanke om diskriminering, trakasserier eller kränkningar uppstår följs nedanstående rutiner. Ansvariga: rektor, skolsköterska, värdegrundsgrupp och alla övriga pedagoger.

Rutiner för att utreda och åtgärda när en elev kränkts eller trakasserats av andra elever

Enligt 6 kap. 10 § skollagen är personal på skolan som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn.

Anmälan ska göras digitalt i Östersunds kommuns blankett *Anmälan kränkande behandling*.

Anmälan ska göras skyndsamt, helst samma dag eller dagen efter.

För att hitta blanketten:

- Logga in på *Insidan*
- Välj *Mina system* i listan till höger
- Välj *DF Respons Avvikelse-, skade- och tillbudsrapportering*
- Välj *DF Respons Kränkande behandling av barn och elever*

Lillsjöskolans blankett *Dokumentation vid misstänkta trakasserier och/eller kränkningar* kan användas som stöd i arbetet med och dokumentationen av anmälan och utredningar kring misstänkta kränkningar. Blanketten finns i skolans gemensamma mapp för filer i Outlook.

1. Den som upptäcker eller får kännedom om något som kan vara trakasserier och/eller kränkande behandling ska akut agera utifrån vad situationen kräver. Därefter kontaktas ansvarig personal (både för eleven som blivit utsatt och för eleven som utfört) samt rektor.

2. Ansvarig personal informerar berörda vårdnadshavare om det inträffade och att en utredning ska genomföras.

3. Gör snarast en utredning genom samtal med de inblandade och eventuella vittnen för att avgöra om det handlar om kränkning/trakasserier. Under utredningen klargörs vad som har hänt och omfattningen av det. Utredningen ska göras noggrant, ibland kan även observationer behöva göras.

Ta reda på vem som gjort/sagt vad. När, var och hur det har hänt. Utred enskilt och inte i grupp. Blanda aldrig ihop de som ev. kränker med den utsatte. Försök träffa alla i följd utan att ge dem möjlighet att kunna träffas mellan samtalen. Utredningen kan, beroende på omfattning ta från

någon dag upp till en vecka att göra. Dokumentera i blanketten *Dokumentation vid misstänkta trakasserier och/eller kränkningar* eller på annat lämpligt sätt. Dokumentera även vidtagna kontakter.

Ansvarig personal för eleven som utfört kränkningen och/eller trakasserierna ansvarar för utredningen och dokumentationen, i samråd med ansvarig personal för eleven som blivit utsatt.

4. Samtala med rektor kring vad utredningen visar. Lämna dokumentationen av utredningen till rektor som för in informationen i DF Respons Utredningsdel.

5. Om det visar sig att kränkningar/trakasserier har skett ska åtgärder vidtas. Enskilda samtal ska genomföras med eleven/eleverna som utfört detta. Man kan vara två vuxna som håller i samtalen. En som håller i samtalet och en som dokumenterar. Berätta att ni vet vad eleven håller på med och ge konkreta exempel på vad ni vet har hänt. Kräv konkreta förslag från eleven vad denne ska göra. Jag lovar att inte kalla X för.....Jag lovar att sluta knuffa X. Upprätta en skriftlig eller muntlig överenskommelse.

Förklara att kränkningar inte accepteras av skolan och inte får förekomma enligt lag och att det genast måste upphöra. Berätta att ni kommer att träffas igen om några dagar för att se hur det går och att du kommer att ringa hem och berätta vad ni kommit överens om. Dokumentera.

6. Övriga åtgärder som bestäms, tex noggrannare uppsikt, extra personal tillsättning, hjälp av specialpedagog, kurator, psykolog m.m. dokumenteras också.

7. Kontakt tas med inblandade elevers vårdnadshavare för att berätta vad som beslutats. Dokumentera vilka kontakter som tagits, när och vad som sagts.

8. Skriv ner ett datum för uppföljning.

9. Informera rektor och specialpedagog och delge det som dokumenterats. Arkivera i elevakt.

Rutiner för uppföljning

1. Uppföljning sker efter några dagar upp till två veckor beroende på omfattningen. Man har löpande samtal och koll under tiden men sedan en träff, på ett i förväg bestämt datum med den som har blivit utsatt, enskilt eller med vårdnadshavare för att se om det har blivit någon förändring. Dokumentation på blankett *Dokumentation vid trakasserier och kränkningar*.

2. I samråd med rektor besluta om ärendet är avfört eller inte.

3. Hålla enskilda samtal med de/den som kränkt/trakasserat.

4. Samtliga vårdnadshavare kontaktas för att delges hur det gått.

5. Om kränkningarna/trakasserierna inte upphört kallas den elev/elever som kränker tillsammans med sina vårdnadshavare till möte hos rektor. En handlingsplan upprättas för att komma till rätta med problemet.

6. Handlingsplanen följs upp i ett nytt dokumenterat samtal med elev, vårdnadshavare och rektor.

Rutiner för dokumentation

Ansvarig personal för eleven som utfört kränkningen och/eller trakasserier ansvarar för utredningen och dokumentationen, i samråd med ansvarig personal för eleven som blivit utsatt.

Ansvarsförhållande

Klasslärare eller fritidspersonal är ansvarig för att rutinerna följs: Kartläggning, åtgärder, uppföljning och dokumentation.

Rektor, specialpedagog, skolsköterska, skolkurator och värdegrundsgrupp finns med som rådgivande och stödjande i alla faser, utifrån klasslärarens/fritidspersonals behov.

Rektor är ytterst ansvarig och ser till att händelser anmäls till huvudmannen.

Rutiner för att utreda och åtgärda när en elev kränkts eller diskriminerats av personal

Om en elev anser sig ha blivit utsatt för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling av en vuxen på skolan följs nedanstående plan:

1. Händelsen anmäls till klasslärare eller annan vuxen på skolan som eleven har förtroende för.
2. Mottagaren av anmälan anmäler händelsen för rektor.
3. Vårdnadshavare informeras. Ansvarig för att detta sker är rektor.
4. Rektor informerar till sin chef/förvaltning.
5. Rektor ansvarar för att utredning genomförs.
6. Samtal förs med samtliga berörda parter.
7. Samtalen dokumenteras.
8. Rektor ansvarar för att lämpliga åtgärder vidtas.
9. Åtgärder som sätts in bör leda till långsiktiga lösningar. Det bör alltid övervägas om åtgärder också ska vidtas i syfte att förändra strukturer och förhållanden på grupp- och verksamhetsnivå.
10. Ifall av allvarliga kränkningar/trakasserier avgör rektor, eventuellt tillsammans med sin chef, om ärendet kräver disciplinära åtgärder eller ska anmälas till annan myndighet. Rektor informerar den anställda om rätten till fackligt stöd.
11. Åtgärderna dokumenteras.
12. Rektor följer upp ärendet med elev och vårdnadshavare.
13. Rektor träffar regelbundet den personal som kränkt eleven och följer upp ärendet.
14. Utredning och åtgärder utvärderas och dokumenteras.
15. Uppföljningen dokumenteras.

Begrepp

Främjande arbete

Ett långsiktigt målinriktat arbete som sker kontinuerligt utan att något särskilt har hänt, för att motverka att trakasserier, diskriminering och kränkningar uppstår och att vi får en trygg tillitsfull arbetsmiljö för alla elever och skolpersonal.

Förebyggande arbete

Att utifrån kartläggning avvärja risker för trakasserier, diskriminering och kränkningar.

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna Kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Trakasserier

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av t ex "kvinnliga", "homosexuella" eller "utländska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "fjolla", "hora" eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen (6 kap) som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier. Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering. Inte heller om elev eller vårdnadshavare påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Vid förfrågningar runt planen eller likabehandlingsarbetet kontakta

Rektor Mikael From 073-273 24 81

Specialpedagog Anders Hägg 070-644 90 14

Speciallärare Jessica Rengsvik 076-131 49 57

Skolsköterska Erika Raftsjö 070-190 94 55

Skolkurator Erik Grelsson 073-273 24 10